

V síti

(ČR 2020)

Režie a scénář: Barbora Chalupová, Vít Klusák

Kamera: Adam Kruliš

Hudba: Jonatán Pastirčák

Vystupují: Tereza Těžká, Anežka Pithartová, Sabina Dlouhá, Karolína Zachová, Vít Klusák, Barbora Chalupová, Barbora Potužníková, Renáta Androvičová a další

Délka: 100 min.

Distribuce v ČR: Aerofilms

Premiéra: 27. 2. 2020

Osvěta plná emocí

Vít Klusák proslul dokumenty, v nichž podobně jako americký kolega Michael Moore před kamerou s vervou šťouchá do aktuálních společenských problémů jako do vosího hnízda a podobně jako Michaelu Mooreovi mu bývá vyčítáno, že si výsledek aranžuje podle své teze a sám sebe okatě staví do role morálního arbitra, zatímco se neostýchá zsměšnit své protagonisty. Takovou kritiku vyvolal především jeho poslední film v kinodistribuci *Svět podle Daliborka* (2017), který vykresluje asociálního neonacistu z Prostějova jako hloupého Honzu a v němž česká extrémní pravicová scéna působí jako hřiště pro směšné exoty. Tři roky po jeho premiéře se nepřehlédnutelný český filmař do kin vrací s titulem *V síti*. Ten se věnuje on-line sexuálnímu obtěžování nezletilých, tématu, jemuž Klusákova obvyklá dokumentární metoda přesně sedí.

Zachytit na kameru, jak dospělí muži přes sociální sítě svádí dvanáctileté dívky, by šlo jen obtížně. Filmařský tým, do něhož vedle Klusáka patří jako režisérka a scenáristka také Barbora Chalupová, proto najal tři mladistvě vypadající, ale zletilé herečky (Tereza Těžká, Anežka Pithartová a Sabina Dlouhá). Těm postavil v ateliéru tři dětské pokoje, vytvořil tři nové identity a tři nové profily na sociálních sítích – a antipohádka mohla začít.

Úpravy reality a hraní situací se tu tedy staly nezbytnou a přiznanou součástí konceptu. Film ukazuje, jak režiséři své herečky vybírají, jak připravují pokoje i profily. Past je nachystána pouze na tzv. predátory. Ti ovšem brzy předvedou tak odpudivé chování, že filmařská manipulace se bude jevit jako potřebná a záslužná obrana. *V síti* je dokument, v němž jsou etické a morální nálepky dané zcela jasně, a jen málokdo by chtěl rozporovat, že dívky tu vystupují jako kladné postavy a muži, kteří jim po dvou minutách rozhovoru ukazují penisy, jako záporné. V tomto filmu se Klusák do pozice zastánce morálky stavět nemusí, na tomto piedestalu přirozeně stojí celý štáb. Právě on za dívky na plátně ventiluje šok, znechucení, vyčerpání, uvolňuje sebe i publikum okamžiky humoru a ubezpečuje pocitem sounáležitosti vytvářené filmovým týmem slušných lidí, neustále přítomných na place během nejdéle filmované fáze prvních deseti dnů chatování a skypování.



Úhel pohledu filmařů pak automaticky sdílí i divák, jenž bude s největší pravděpodobností stejně jako herečky zaskočen rychlostí a mírou oplzlostí, arogancí a naprostým nezajmem o nezletilou protistranu. O problému kybergroomingu a sextingu existuje určité povědomí, *V síti* ovšem dokáže ospalé představy rázně probudit. Důkazy v přímém přenosu řeknou mnohonásobně víc než statistiky, z nichž Klusák s Chalupovou vycházel. Dokument proto už před premiérou začal sloužit jako nástroj osvěty a součást širší informační kampaně a k celovečerní verzi určené pro diváky starší patnácti let vznikla i kratší varianta *V síti: Za školou*, jež je přístupná od dvanácti let a v níž je méně vidět; dívky v ní udělují víc rad co dělat, pokud se někdo ocitne v podobné situaci.

Projekce dokumentu doprovázejí v jednotlivých městech debaty, které bývají stejně dlouhé jako samotný film. *V síti* vyvolává mnoho otázek, především po psychologii predátorů a našem používání sociálních sítí. Přestože ve filmu vystupuje např. sexuoložka Renáta Androvičová, která se tématem dlouhodobě zabývá, snímek se jim věnuje spíš okrajově. Více popisuje, co se děje, než aby vysvětloval proč, případně odhaloval, jak on-line prostředí zkresluje pocit zodpovědnosti. Ke konfrontaci s predátorem dojde jen jednou, v případě tzv. Ústečana, kterého maskérka Barbora Potužníková pozná jako člověka organizujícího dětské tábory. Jeho taktiky, jak od sebe odehnat vinu, přidávají dost výrazný díl do obrazu neomalené sebestřednosti a machistického pocitu nadřazenosti a nedotknutelnosti, jenž snímek svou mrazivě rozsáhlou kolekcí mužských lovců prezentuje. I tato problematika zůstává v rovině popisu; rozebírání šovinismu by film posunulo do jiné podoby. Vít Klusák s Barborou Chalupovou se soustředí na informování o praxi, tj. na průběh a taktiky lovení on-line, varování před predátory a rady, jak s nimi bojovat.

Scénu konfrontace doplňuje část, v níž skrytá kamera sleduje osobní setkání dívek s vybranými predátory; meziobdobí, kdy herečky udržovaly virtuální kontakty s muži ze svých skutečných domovů, se film nevěnuje (z pochopitelných produkčních důvodů). Časová osa „vztahů“ možná nemusí být v množství vzájemně si podobných on-line konverzací úplně čitelná, ta základní a zásadní fakta o kybergroomingu nicméně nechybí. Snímek je podává barvitě, divácky, netriviálně, pomocí zprostředkované zkušenosti, tudíž mimořádně emotivně. Vzhledem k jasnému nastavení rolí je snadné ztotožnit se s dívkami, které obdivuhodně zvládají svou roli herečky i psychicky, ale stále projevují své bezprostřední reakce. Reaguje také publikum, *V síti* je film vhodný pro společné sledování v naplněném kinosále, kterým cloumají emoce a jenž vybuchne aplausem zadostiučinění, když věci jednoho z predátorů v kavárně alespoň počůrá pes. *V síti* je také film s cílem, který velmi umně dělá vše pro to, aby vyburcoval ke změně.

× Iva Přivřelová

